

Catalunya Artística

ANY III.—BARCELONA, 2 JANER 1902.

GENT NOTABLE DE CATALUNYA

Núm. 82.

Extraordinari

25 cèntims.

EL PINTOR LLUIS GRANER

Gent notable de Catalunya

LLUIS GRANER.

La personalitat d'en Graner es d'aquelles que honran á la terra que pot enorgullirse d'esser illuminada pe 'ls sàgrats resplandors del Art.

La gloria d'en Lluís Graner, ha traspasat fronteras y ha sigut proclamada per tot allí hont hi ha artistas que senten y pobles que 'ls comprenen.

Afortunadament nostra terra no es refractària á las manifestacions de la Bellesa, y aixís en ella ha trobat l'eximí pintor l'acullida entusiasta que 's mereix, y que de tot cor CATALUNYA ARTÍSTICA desitja que 's refermi en totes ocasions endressantli ab aytal motiu aquestes quatre ratllas com á testimoni del afecte sincer que li porta y de l'admiració que li té.

En altre lloch del present número ens ocupem de la notable Exposició qu' en Lluís Graner te visible en el Saló Parés.—N.

Ermete Zacconi

Arribém una mica tart per'parlarne, pero no 'ns dol.

Cuan se tracta de grans artistas com en Zacconi, que venen per primera vegada á Barcelona, precedits de fama casi universal, es menester, avants de ferne un judici, haverlos pogut estudiar en un seguit d'obras, que'ls hi hagin permés esteriorisar tots els diferents aspectes y matisos del seu talent. No fentho aixís, se pot caure—y's cau—en dos extrems oposats: ó bé deixantse portar del nom, sugestionats per l'opinió extranjera, se l'enlayra inconsideradament ab elogis exagerats porque no son sentits, ó bé, desilusionat per l'impresió de moment, que no ha respost á l'idea, que la fama del artista'ns havia fet concebir d'ell, se'l deixa per sota del seu valor real.

Molt d'aixó ha succehit á Barcelona, ab las representacions d'en Zacconi.

Si alguns crítichs varen fer bogar las campanas, desde'l primer día, la més grossa part d'ells li han regatejat el mérit, fins al punt de negarli qualitats emotivas... y efectivament: el día de la despedida va donarnos tal devassall d'emoció ab l'*Otelo*, que'l públich en pes estigué pantejant durant tota la representació, desde que en l'acte tercer s'inicia'l drama dels gelos, fins á la mort final, en que va esclatar en una de las ovacions més grossas y més sinceras que hagi rebut may un artista.

Quin sería l'efecte d'aquest *Otelo* memorable, ens ho diu la rectificació que feu al endemà el diari d'en «Brusi», un dels que menos l'havía alabat, avans.

Altres diaris no han rectificat,—per sobra d'orgull y falta de bona fé sens dupte,—estimantse més passar per... *sabis*, que regoneixer noblement el seu erro.

Y consti que ja molt avans, en Zacconi ens havia donat mostra de lo que podia fer respecte á emoció, en el darrer acte del *Poder de las tenebras*, de Tolstoi y en *El pa d'altri* de Turgueneff.

Tant aquella confessió que del seus crims fa *Nikita* devant dels convidats, com la horrible tragedia interna que passa'l pobre *Wassili Semensvicht*, va dirlas y víurelas ab una intensitat, que feya preveure á lo que arribaría, cuan el vegessim en una obra tota de sentiment, com es l'*Otelo*.

En realitat, la falta d'emoció de que se l'ha titllat, deu atribuirse, avans que al actor, á la mena d'obras ab que va inaugurar la seva campanya. Ni'ls *Espectres*, ni *Animas solitarias*, ni'l *Poder de las tenebras*, son obras d'emoció, en el sentit que s'acostuma á donar á n'aquesta paraula: es á dir que no fereixen la médula, com necessitan molts per'emocionarse, sino que van directament al cervell.

Potser si que en el senyor Zacconi hi ha un cert desequilibri entre'l cor y'l cervell, en favor d'aquest; pero ¿no podria molt ben esser qu'aquest efecte qu'ha fet á n'algú, fos ocasionat per compararlo inconscientment ab la gran majoria dels actors qu'estém acostumats á veure, que pateixen del desequilibri contrari, fins al extrém de que tot lo que fan es instintiu, sense mica d'estudi, ni de reflexió?

Induptablement que en el treball d'en Zacconi s'hi veu l'estudi, porque, sense aquest, no fora possible presentar el temperament fisiolò-

ENSAJANT LA ¡CANSÓ NOVA.—CUADRO D'EN LLUIS GRANER.

gich y psicológich d'un personatge, ab la riquesa de detalls que ho presenta. Pero aixó no es un defecte—en general—sino una qualitat.

Se'ns dirá:—Oh! es que l'estudi ha de serhi sense que s'hi vegi.—Y qui li veu? Es, potser, la massa del públich? No. Els que poden veure aquest treball anterior y ferse càrrech de las dificultats vensudas, son els iniciats; crítichs, escriptors, etc.,—que han fet del art dramátich un estudi més ó menos fondo. Els demés, veuhen tan sols el personatge que's belluga per l'escena y 'ls hi agrada ó no; sense que moltes vegadas, ó may, puguin dir per qué.

La gran qualitat del actor italiá que'ns ocupa, es la de viure'ls personatjes ab una intensitat y una vritat maravellosas: ni un detall, ni un gesto, desdiu may del tipo y temperament que'ns presenta. Aixís en l'*Otelo*, plé de sanch

y de vida, no crida casi may y com més emocionant siga 'l moment. menos, perque sab que'ls homes de temperament sanguíneo perden la veu y no poden cridar cuan s'enfadan. En el mateix *Otelo*,—que en els moments tranquils, ens presentá com un home perfectament educat, que reprimeix els seus impulsos, las revolts de la seva sanch africana,—aixís que la passió enterbolintli el cervell, torna á fer reapareixer el salvatge, va marcarlos ab una violencia esferehidora.

Se pot dir que la realitat mateixa, no sobrepujaria al treball del artista: tan gran es la riquesa de detalls vritat ab que'ls presenta.

Pero aquesta gran qualitat d'ell, es al mateix temps el seu mes gran defecte, perque á vegadas la mateixa abundó de matisos externs, ofega l'idea capdal de l'obra.

Aixís en *Espectres*, malgrat y havernos arribat á fer patir físicament, ab la vritat d'aquell procés patològich del pobre *Oswald*, no'ns va donar l'impresió d'horror trágich qu'esperavam,—coneixent l'obra,—tal vegada perque l'intensitat del cas patològich va esboyrarnos el drama moral d'aquell pobre degenerat, que somia l'alegría de viure y's veu impotent per' assolirla. El mielítich, ens va fer patir: la seva ànima no la vam veure.

En resúm: l'Ermete Zacconi es un gran artista. El primer? No dirém tant. Ab tot, sí podem afirmar que d'*Otelo* com el que va donarnos per despedida, no se'n havia vist cap á Barcelona, de molts anys. Feu una impresió d'aquellas que no s'esborran d'en tota la vida d'un home.

JOSEPH PIULA.

EXPOSICIO GRANER

Cuadret.

A la falda de sa mare,
guaytant el foch qu'espurneja,
jogané'un nin xerroteja
alegroy saltironant;
l'avía, que'l guayta riallera,
en un escambell sentada
prop de l'avi, á la vegada
canta y fila bressolant.

Ha tocat l'Ave-Maria;
ja tothom calla y escolta;
se sent tancá ab cop y volta
y ressona un *¡bona nit!*
ha posat la barra y balda,
es ell, l'hereu qui arriba ara:
pera somriure al seu pare
fins el nen xich deixa el pit.

Besa 'ls nins tantost arriba:
la barretina trayentse
á persignarse comensa
y ab aquell "pare, si us plau",
d'un clau abasta 'ls rosaris:
sempre en llú la creu daurada
ran la llar, al mur penjada
com el sagell de la pau.

Acostats cercan la flama
que's cargola engelosida,
com el botó qu'es sa vida
cerca 'l fullám de las flors
Aixi cada nit s'ajuntan
voltant la llar com corona,
boy resant, tot fent rodona
sota aquell dosser d'amors.

Pèr teixirne lletsols l'avía
tot resant fila que fila;
mentres que la llar vigila
perque no'n minvi el caliu,
del manyoch de la filosa
ne treu el bri que 'l capdella
ab l'afany ab que l'aucella
recull brossa per'fer niu.

VICTOR BROSÀ Y SANGERMAN.

HIVERN.—CUADRO D'EN LLUIS GRANER

Resurrecció.

El petit rellotge imperi de demunt de la consola tocà ab só cristallí tres horas; tres trinchs que s' esvehiren en el silenci del gran dormitori com tantas llágrimas s' hi havían evaporat durant las derrerass setmanas de mortal angoixa.

Y no obstant eram quatre las personas que' ns hi removiam: el malalt, la mare, que 'l vestía, y 'l pare y jo, que 'ns esmeravam en sostenir-lo per las aixellas cuan veyam que perdía l' equilibri ó que s'anava á cloure de genolls. El pobre havia crescut tant, sortia tan sech del llit, tan flach de camas, que tot ell tenia l' inconsistencia d'un cartílech. El coll ni boy podia sostenirli'l cap, els brassos li penjavan sempre, las camas may se li adressavan prou. Però encara, d'aquets estragos que 'l temps hauria recompost!... Lo que 'ns tenia l' ánima atravesada era l' estigme d' idiotisme que 'l malahit tifus havia imprès en aquell ser. ¡Tan llest, tan mogut, tan intelligent cuan se ficà al llit, y tan encantat, tan ensopit, tan beneyt com se 'n aixecava! Semblava que 'ns el havían canbiat. Y quin canbi més espantós!... Nos havían robat el noy y en son lloch deixat una bestia; una bestia ab forma humana, que, com tota monstruositat, nos era dolorosament repugnant. Veure, veure á través d' aquellas faccions descoloridas y estiragassadas el recort palpitant del adolescent fresch y roig, del músich insipient que 'ns havia embadalit á tots ab sas inspiracions melódicas extraordinarias, y trobarlo ara apagat, foll de gula grossera y negat de paraula fins al punt de no disposar sinó d' un xiscle y d'un grony pera expressar tots sos dolors, sos afectes y desitjos, era un torment que no 's troba ni al infern del Dant. Aquells pares estavan aclaparats. «¡Potser demà, potser demà!» Y com el demà era tan negre com l'ahir, cada día que passava los queya un any demunt; y cada día, cada día llevavan al pobre noy ab el meteix silenci, la mare 'l vestia ab el meteix dolor, y jo 'ls ajudava ab el meteix respecte, condolit fins á lo més fons de l' ánima.

Un cop vestit, la mare 's posava darrera, el pare y jo sosteniam al malalt per sota las aixellas, y, empenyentlo soaument, l' ensenyavam altra volta á caminar fins arribar, de mica en mica, á l'extrém de la cambra ahont, al peu del balcó, l' esperava 'l dinar en una tauleta amorosament parada.

Hi havia duas setmanas qu' ho anavam fent aixís y no podiam dir encara que notessim cap progrés. Sempre la meteixa flaqueza de còs, sempre la meteixa ausencia d'ánima, la meteixa privació de paraula, els meteixos xiscles y gronys bestials d'alegría cuan veyá 'l menjar, y las meteixas lluytas punyents del pare pera que 'l noy no 'l prengués á grapats del plat y se 'l portés á la boca com un gorila.

Però aquell día, la porta de la sala havia quedat oberta no sé per què, y al passar pe 'l devant d'ella 'l malalt s'hi parà, comensà á contemplar al piano qu' era á l'altra banda de pessa, mirà á son pare, primer, y després á mi, ab ulls suplicants y com repentinament illuminats d' inteligencia, y ab estrebadas y xiscles nos marcà 'l desitj de que l' acompanyessim fins á'n aquell moble. El pare y jo canbiarem una mirada de sorpresa y, seguint la voluntat del infelís malalt, l'anarem conduhint sala endins cap al piano. La mare 'ns seguia ab un pam d' ulls, la boca oberta, sense respir, com casi també anavam nosaltres d'intrigats y sorpresos.

Per fí arribarem al peu de l'instrument; el noy obrí desmesuradament els ulls, fent signe de volguershi asseure; la mare enretirá 'l tamboret, obrí 'l teclat y acostá una cadira. El mut feu un xiscle dels seus, un d' aquells udols salvatges ab que'ns destrossava 'l cor cuan se sentia contradit ó mal comprès. A la fí endevinarem que no volia la cadira sinó 'l tamboret. «¡Quinas ráuixas!» pensarem interiorment y tot rodant el cap ab tristesa. Però aixís y tot y sense sospitar encara què 's proposava ab tot alló 'l pobre beneyt, la mare canbià la cadira pe 'l tamboret.

Llavors, aquell, recobrant sobtadament una forsa inesperada, se despreguè de nosaltres y 's va asseure com en sos mellors días devant del piano; extengué 'ls peus sobre 'ls pedals, aixecà la mirada al cel com fent memoria, posà las demacradas mans en el teclat y, ab sorpresa que 'ns feu esclafir el plor á tots, va rompre ab un acort perfecte, exclamant ab veu clara y natural: «¡ara, ara, estich bé!»

Y durant mitj 'hora, en que no arribavan á estroncarse 'ls plors de joya d' aquells pares, estigué 'l noy, el músich d' avuy, repassant tot el repertori que s' havia salvat ab ell del gran naufragi dins de las tenebrosas fosquedats d' aquell enteniment que nosaltres ja havíam

cregut mort pera sempre més. L'amor de la seva vida, la música, nos el tornava, la música l'havia ressucitat.

NARCIS OLLER.

la onada.

AL ESTIMAT AMICH Y NOTABLE PINTOR EN MODEST URGELL

¡Qué'n va udolant de cosas al encrestars la onada!
Ab fréstega tonada llurs veus llena al espay,
remembra las grandesas de sa eternal història
tan plena en fets de glòria que no fineixen may.

Son remoreig esvara, llur clam el cor imposa;
mes sempre es agradosa sa fréstega cansó,
que'l bell amor de l'ànima, com divinal bandola,
murmura en la nit sola al jove pescadó.

Si es cant de tristas novas també ho es de ventura;
tant porta la pahura com de la joia el crit,
qu'es l'ona humil esclava del mar que li don'vida
y á son antoix unida canteja día y nit.

Si enllá d'enllá las túrias de líquidas carenas
se dragan las antenas dels buchs aventurers,
la onada, en sa tristesa, del mar rebent la nova,
besant la platja trova tristuras de xiprers....

Mes, cuan en nits de lluna las algas marineras
sospiran falagueras als antres de la mar
y ab llurs sospirs s'enlayran á flor d'ayga las fadas,
el cant de las onadas es un siüau cantar.

Debades, per'sentir-lo y en sos accents gaudirse
prop l'ona vá á arraulirse l'enamorat hereu,
y els cors de mil poetas anhelans las grandesas,
y admiran las bellasas que va posarhi Deu.

Tot es perfum y vida entorn del cant de festa
quin echo al cor hi resta com un recort plascent;
y l'ona's recargola superba, pro contenta
cuan ab llurs cants esmenta la joia que'l mon sent.

¡Com sos bramúls desitja sentir la enamorada
que té á l'altra bandada del mar á llur promés!
puig que sos cants li diuen qu'esperí ab alegría
de son retorn el día, de son amor el bés....

Y aquella nova hermosa de ditxa y d'esperansa
li torna la bonansa per sempre mes al cor;
d'aquella casta noya la onada es benehida;
per ella es cant de vida, per altres de tristor.

Per la muller qu'espera també al espós que adora
y sola y trista plora l'ausència del marit
es el cantar de l'ona l'aresta que la mata
si allá á la platja esclata son funerari crit.

De dol y desventura el cant rápit s'enlayra,
y el salubritich flayre pe'l poble va escampant...
¡ha mort l'espós que aguarda la esposa enamorada!
El mar ab sa alenada son cos va sepultant.

Y es ¡ay! la tomba eterna l'abim de sas entranyas,
las líquidas montanyas sa llosa sepulcral;

¡may mes de la llar dolsa de llurs fillets que un día
petonejá ab folia, será'l ferrí puntall!

Llavoras la cantúria de l'ona es de tristesa,
prop seu la viuda resa donant als fills un bés,
y amayna las cantadas y las remors apaga,
fins sembla que s'amaga per no sentirlos mes.

La onada també plora y ab plors diu á sa amiga
la mar, que aixís l'obliga sovint á cantá el dol:
—No vull la desventura portar en mas tonadas
oh mar, que tas onadas no escampen desconsoll!—

Y al sant-demá s'esforsa perquè sos cántichs sigan
com llassos que corlligan ab l'ànima l'amor;
bell punt clareja el día y'l pescador se lleva
per els espays s'eleva son cant falaguedor.

Al niu de llurs ensomnis la jóva enamorada
pe'l cántich de la onada gojosa ha retornat,
y al lluny els pals ovira del buch lleuger que avansa....
ja arriba sa esperansa, ja vé l'enamorat.

Y l'ona, ben contenta cuan els ayments s'abressan
y ensemps els cors enllasan felissos, somrisents,
fontentse en las entranyas del mar sobérb, murmura:
—¡Que sigan de ventura per sempre mos accents!—

Siab goig canta á tot'horadels pobles las grandesas,
y las capdals empresas que'l mar els hi va dar,
si alegre á la parella gentil y enamorada
que va en nit estelada prop seu á festejar;

Si alenta ab llurs somriures de pau y de bonansa
com l'arch de l'aliança el cor dels pescadors,
y arcant son llóm d'escuma la barca á pórt els guía,
sos cants son d'alegria, de vida y de dolsors....

Mes, ay! Si la tempesta revolta sas entranyas,
en fréstegas montanyas l'obliga á cargolars,
y's mostra com la fera que l'ira l'ageganta
y es la cansó que canta d'angojas y pesars.

La randa de sa escuma s'estrella en la rocada,
la funeral tonada de l'ona, ompla l'espai,
y en mitj de sa feresa talment sembla que diga:
—El jou que al mar me lliga no podré rómpe may!—

J. AYNÉ RABELL.

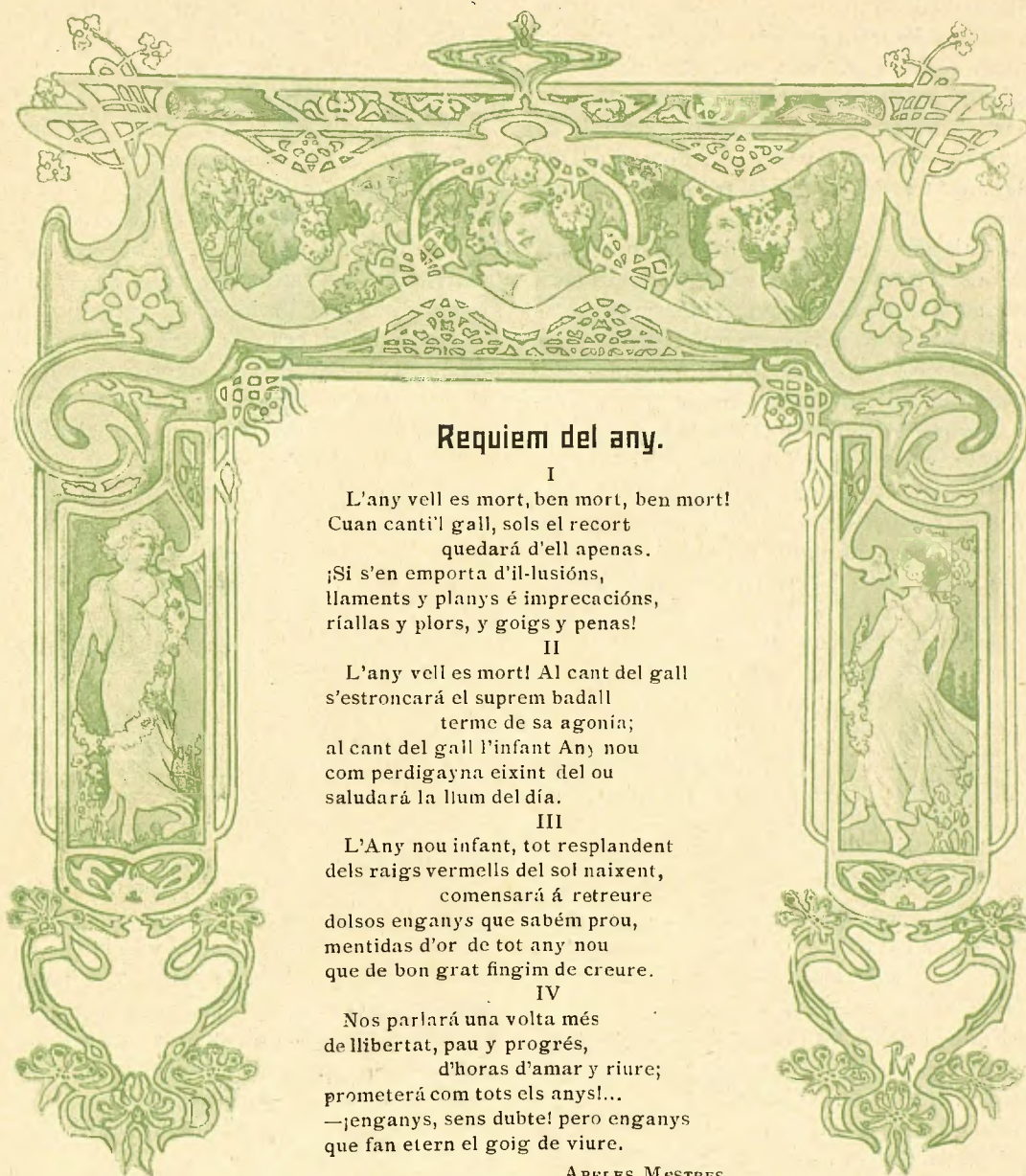

Llibertat que mata.

¡Oh, pobre papelló
que dins la cambra meva
t'ha sitiát l'hivern
ab l'alenada seva
y ansiós vas colpejant els vidres del balcó!..

No fugis, papelló,
de dins la cambra meva,
que tant ta blanca fló
no es fló qu'es neu que neva,
y aquesta llibertat
que vols per ditxa teva
te matará de fret ab la gelada seva.
¡Oh pobre papelló!

ERNEST SOLER DE LAS CASAS.

Requiem del any.

I

L'any vell es mort, ben mort, ben mort!
Cuan canti'l gall, sols el recort
quedarà d'ell apenas.
¡Si s'en emporta d'il·lusions,
laments y planys é imprecacions,
rialas y plors, y goigs y penas!

II

L'any vell es mort! Al cant del gall
s'estroncarà el suprem badall
terme de sa agonia;
al cant del gall l'infant Any nou
com perdigayna eixint del ou
saludarà la llum del día.

III

L'Any nou infant, tot resplendent
dels raigs vermells del sol naixent,
comensará á retreure
dolsos enganys que sabem prou,
mentidas d'or de tot any nou
que de bon grat fingim de creure.

IV

Nos parlará una volta més
de llibertat, pau y progrés,
d'horas d'amar y riure;
prometerá com tots els anys!...
—jenganys, sens dubte! pero enganys
que fan etern el goig de viure.

APELES MESTRES.

Dibuix de Martínez Padilla.

Nit de Reis.

Anys endarrera, cuan la platja badalonina era més deserta que avuy, sense la Rambla que la engallardeix y ab las barracas dels calafats que li donavan tanta escayensa, donava bó de passejarhi respirant las emanacions salinosas y la sortor del quitrá que tan bé saben als pulmons y que fortifican. Els cops d'aixa

dels calafats fent saltar estellas del melis, y 'l petar de la tralla d'en *Pep dels Bous* atiantne un parell de feixuchs, quin balanseig corresponia al de la barca que s'amorrava, eran gayre bé notas acompassadas á la remor de l'ona batement que, ara estesa com un llenzol, ara reinflantse amenassadora, estrellava d'escuma la

ratlla movedissa que en archs desiguals y com una fita oscilant la retenia. Tot hi era bell y arborat de sol á plé matí; tot grisench y melangiós al cayent de la tarde. Al estiu com al hivern, sempre aquella majestat sujestiva: de las tardes serenas, aixutas, ofegosas; del cel enllaganyat y dels días de trángul y de bonansa.

Cap al tart, els calafats despedían ab una rialla als fadrins y endegavan els arreus pera l'endemá si n'era día feyner; el dissapte pagavan els jornals ab els diners que bestreyan els patrons á toch y toch de feyna; apuntavan en una llibreta las cantitats rebudas, y se'n anavan á dormir en santa pau cuan ja la platja restava sola, grisenca, melangiosa...

Els calafats badalonins no vetllavan; la feyna d'escarrás necessita de descans y reparació de forsas. Prou hi havia tal nit qu'era precis omplir els gresols á curull y aguantar las impertinencias infantils; pero aixó s'esqueya una vegada al any: la nit de Reys; cuan més triga á enxonxirse y á demanar el llit la maynadeta. Y ¡quí no s'hi desvaga y no s'hi mortifica en benefici de la gent menuda!...

La mateixa tarde de la vigilia de Reys ja ho era de desori y d'efervescencia en las barracas dels calafats. Las cantimploras del quitrá eran plenas á desdir, y bona pila de xicots esperavan tanda devant per devant del líquit llefiscós que dalian tant ó més que las joguinas que l'endemá trobarian al balcó y á dintre de las sabatas. Y'l vell Sisó —'l calafat—se movía entre ells afectant una gravetat amohinada...

—Bona colla de campaners! els deya. ¿Qué hi vá que us heu jugat la escola á trascantó de las mares que us hi enviavan?

—No pas jo! feya l'un...—Preguntéuho al pare! deya l'altre...—¡Avuy pleguém á las cua...tre!! cridavan els més, ab certa cantarella de mofa y d'ingenuitat tot d'una pessa.

—Be, vaja, poseuse en *fila*—feya'l Sisó—Aixís; com soldats de mar; ben engallardits; ben tiessos!

Y tots s'hi posavan, ficsa la vista en el vell calafat que'ls hi somreya.

—Ara, els arreus á terra y á fer un cove d'estellas per la pobra Margarida á qui'l xaloch va enviar... ¡Depressa!

Y tots deixavan las cordas d'espart, els trosos de llivant, els fusos d'estopa; y s'esmunyian per sota'ls banchs estirant el bras per heure'ls

escardills del melis y las estellas del pí, netejant de flochs y d'escorrims fins las esquenas dels ribots y de las garlopas.

Cuan el cove d'estellas era *fel*, altre cop ab els arreus á la má y al devant de la cantimplora. Y'l vell calafat anava sucant en quitrá 'ls caps de corda y de llivant que recullía la maynadeta, y la veyá embrancar cap á casa ab el bras estirat, guardantse bé de que'l quitrá no 'ls arribés á las calsas que haurian de rentar ab llágrimas y ab prohibicions estemporánias.

Tota la tarde era una professó de xicots á pidolar la enquitranada á las barracas dels calafats; y allá s'emparaulavan per la sortida á entrada de fosch; anirian á la Costa d'en Meco, al Pas de la Guineu, fins al Fossar...—¿Qué vols dir! més valent que tu! qué t'hi jugas?...—y aixís feyan rodona retrayent nits de Reys en que s'havían fet aquellias excursions tan temerarias com anar á fer llum y á donar tres pichs á la porta del cementiri.

Tota la tarde era un bellugueig d'anants y vinents á las barracas; y á la nit ¡oh! á la nit hi era tothom; els que no podían gastar en fogalls; las mares ab el noyet que ja no s'accontenta ab la candela; els bordegassos de corder y de fábrika que s'agradan d'esvalotar y d'aprofitar la nit de Reys per anársen á casa més que á deshora.

Y de la barraca del calafat eixía la primera llumerada, el primer crit de: *els Reys venen...* que sorollava per tot arreu; y la bolior de xicots s'estenia per tota la platja y enfilava carrers amunt, infantse sempre alegre, sempre incitant, devegadas tormentosa cuan l'empena dels granallots rodava la corda encesa produhint lluissors movedissas, esquitxos de quitrá, bafaradas de cendra qu'esgarriavan al aplech infantil per las aceras.

La apacibilitat de la nit de Reys, soptadament ofesa per la garruleria dels bordegassos, era, ab tot, d'una armonia discordant maravellosa. Els crits de compassió de la gent embadocada en las botigas de joguinas, ara evitant que caygués una nena atropellada per l'ona de brivalls, ara bufant á plena manxa la paperina que s'encenia als dits d'una aturdida criatura; las veus de: ¡grandassot! poca pena! arri, á casa vostra!...; las fuetadas de la irreverencia y fins de la mateixa immoralitat, eran prompte ofegats y esvahidas per un' altra patuleya que, com una serp de flamas, venia de

las barracas dels calafats, flanquejada ab esquadras de trompeters que donavan totas las notas, ab dotzenas de regatxos de llaguts que atronavan l'ayre ab els corns marins, ab bandes de matraquers, ab escoltas de ferregayres, ab barreja de tot lo que fa soroll... llaunas velles, arams arreconats, simbombas, rossinyols y fins panderetas y castanyolas de pessebristas. El trahut era cada vegada més aixordador, més inmens. Més que una festa de Reys, semblava una esquellotada á tota la realeza oriental que renova cad' any sa fantasiosa privansa.

Costa amunt, fins á arribar á la Parroquial antiga, pujava aquella onada de llum y de xerínola, cuan el Sisó, 'l calafat, s'acuytava á endegar la barqueta ahont gayrebé no cabrían las criaturas dels patrons y parroquians. Ja se sabia: era precis desamarrar el *caro* y ferse mar endins; la maynada no 's sent del fret ¿els Reys venen de llevar? donchs cap allá; també hi anavan els seus pares, malgrat las turbonadas y 'ls contratemps... ¡oh, issa!...

Y la barca, enjoyada de llum, de caronas alegres y de brassets esprimatxats, entrava al mar ab un ayre de sumptuositat verament efectista. Tota aquella llampegor y xarroteig allunyantse com una alegría que no 's despedeix, que fa miroyas, que retornará més íntima y falaguera, anava solcant las onas que s' hi dalian, y deixava quelcom com un rastre de frescor... y la estela era resplendent, bellugadissa, assarrellada, ab tots els dubuixos y primors fosforescents d' una nit boreal y d' un palau de fadas.

Y aquell *cant de sirenas*, que no hauría pas adormit á cap mariner, recalava de cop pera lligarse ab l' altre rebombori que ja baixava de la Parroquial, si menos ferm y menos discordant, més ragullós y badallayre: com un ritme cansoner; com una activitat nerviosa ja próxima á estingirse. Era allavoras de veure la corredissa dels trompeters quins llavis inflats ja no articulavan; la dels ferregayres baldats de brassos; la dels pessebristas neulits; la de tota la colla de galifardéus que s' aferrarian á la sirga per encallar la barqueta á regaró y per enfilárshi.

Arrivats á la platja, allá 's feya un va-y-tot de forsa pera solemnisar la tornada dels náutas descansats, y la cridoria y 'l terrabastall d'instruments era més que may imponent, atrona-

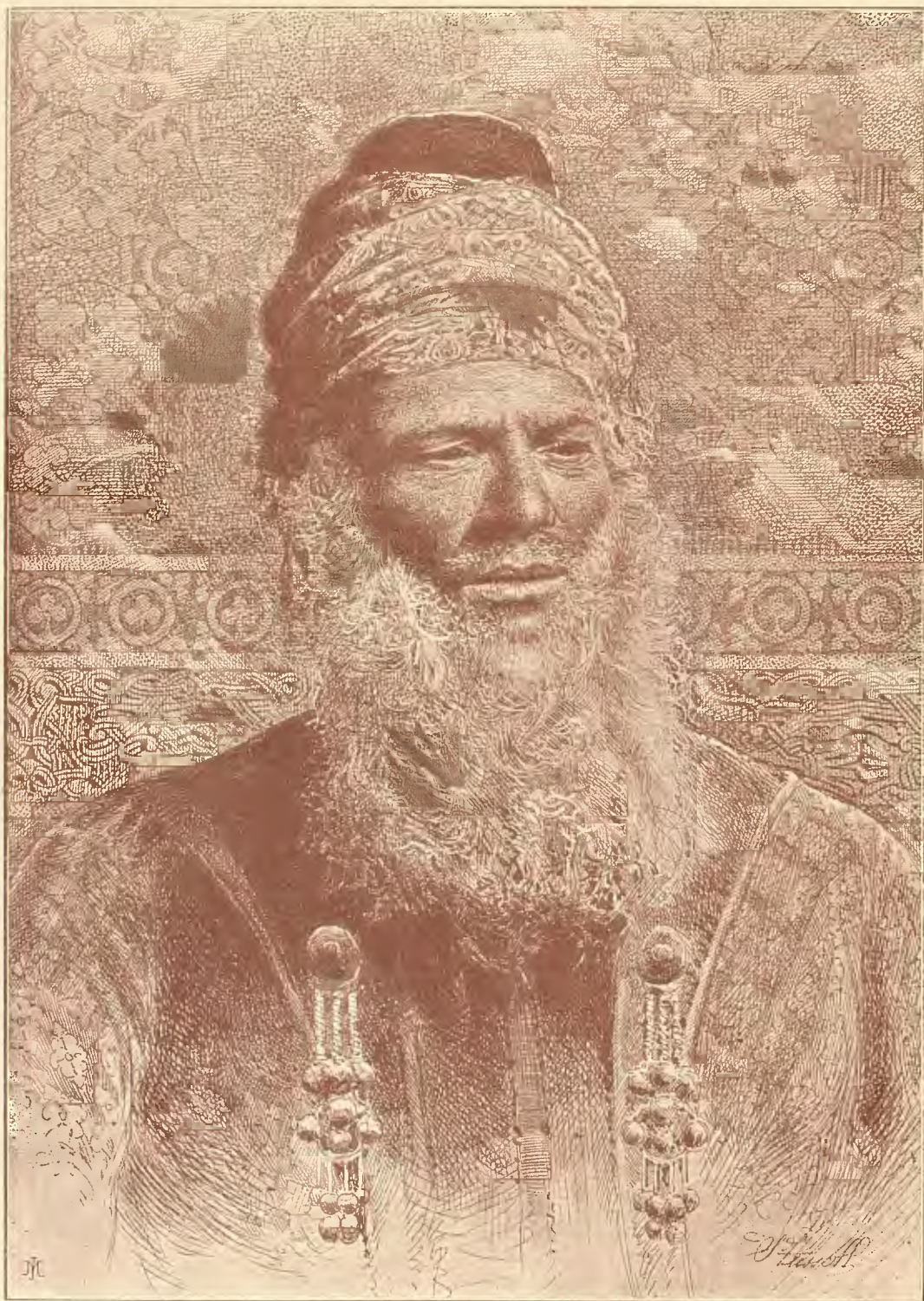
dor, inaguantable. Y 'ls de la barca també responían emborratxats y nerviosos d' alegría suprema. Alló durava una bella estona, fins que, cansats uns y altres á rebentar, s' amorrava la barqueta d' ahont baixava en Sisó fet un penjoy de *gats de mar* que, lleansant els fogalls, fregantse las mans enquitranadas, obrint els ulls desmesuradament y barrejantse ab els arri-vats, els escatían haver vist els Reys cap á llevant, ab els camells encimbellats de joguinas, de caixas de turrons, de neulas, de confits, de caramel-los, de totas las lleminaduras imaginables. Y 'ls més petits s' hi fonían assaborint idealment tanta dolsor ab la punteta de la llengua que apareixía y s' amagava entre sos llavis, mentres la colla dels grans se disolia en altrastantas de vehinat portant las llaunas y las trompetas á la bandolera.

La platja era alashoras un escampall agradós ab totas las notas y las genialitats d' una desfeta. Ja ningú creya perque havia finit la preponderancia del sufragi ó de la imposició de la quesatura. Tal hi havia que pensava refer sa autoritat y li era impossible; el cansanci, l' aburrimient, la malehida son, tot ho feyan anar endoyna..... y aquí plorava un esgarriat volguentse agafar á la brusa de quí ab penas y tropells se 'n desempallegava; allá 's detenía un melindrós buydantse la arena de las sabatas; venía, més avall, un noyet sostenintse ab la ma las calsas de que 'n fugiren els elástichs; y al lluny, á rerassaga, com las ovellas ronyosas y las cabras que coixejan, arrossegavan alguns las espardenyas estalonadas, portant maquinalment el corn als llabis pera donar els últims vagits d'aquella vida solemnia y sorollosa que s' escorría.

Y la platja s' anava enfosquint altra vegada. Llumets esmortuhits trencavan aquí d' allá la monotonía del sorral per ahont discorrian ombres quietas; fumejavan en terra fogallots espirants; s' encenia y s' apagava 'l gresol de la barraca del calafat, y n' eixía 'l Sisó ab el cove d' estellas pera la pobra Margarida, quedant, com sempre, la platja sola, grisenca, melangiosa.....

A. BORI Y FONTESTÀ.

CAP D'ESTUDI.—DIBUIX À LA PLOMA DE S. TUSSELL.

Boyra terrera.

Com la térbola fumera
que surt en dia calmós
d'una ofegada foguera,
entra una boyra terrera
en el fossar, pe'l reclós.

Els reixats y'ls murs traspassa,
d'una creu va á un'altra creu,
arbres y plantas abraça...
va passant, y per hont passa
deixa plors per tot arreu.

Un ráfeh de vent que envía
el mar, la boyra impeleix;
la boyra al cloquer fa via;
s'enlayra mes... se destria...
s'escampa... y desapareix.

Del fossar veent la boyrada,
m'apar que'es heralt fidel
que, al deixar en sa passada
de plor la terra amarada,
els prechs pe'ls morts s'endú al cel.

CONRAT ROURE.

Amor.

Perpetuina.

I

¡Y cóm encara espurnan
las teyas de la llar!
El nostre nuviatge
no l'hem acabat pas.

Damunt la calaixera
fiors no han faltadas may;
cuan unas s'han marcidas
hem renovat el ram.

A taula fem gatzara
igual que fá trenta' anys;
el pá es gustós, com sempre;
el ví, com sempre, brau.

Si no tenim maynada
no'ns faltan pas companys;
canari y cadenera,
¡be fan de bon tractar!

El sol que'ns entra á casa
es el mateix de avans,
y cap matí's descuyda
de dirnos "Deu vos guard."

Gropadas prou n'hem vistas
dessobre'l nostre cap,
mes sempre'l sol de l'ánima
el cos ens ha abrigat...

Donchs, ¿qu'es aixó, ma esposa?
L'Amor que no mor may.

II.

L'Amor, esposa meva,
tos ulls ha conservat
rihent per mí á tot'hora,
per mí sempre incitants.

LLOCHS SOLITARIS.—DIBUIX INEDIT DE MODEST URCELL.

Ab la finor del préssech
y ab sos colors suaus,
encara tas galtonas
petons van demanant.

L'hivern ab sas glassadas
no'ns ha ensopit las sanchs,
y si'ls cabells blanquejan
no manca forsa al bras.

Al bras no hi manca forsa
per ésser ton descans;
repénjathi, ma vida:
l'Amor te sostindrà.

Del nostre patrimoni

ARTICLES INTIMS

seguim els viarany;
 ¡tu, mira'l blanch de núvia
 que be al fajol escau!

També t'escau, ma vida,
 á tu'l clavell rosat
 que t'he posat suara
 com feya trent' anys há....

Donchs, ¿qu'es aixó, ma esposa?
 L'Amor que no mor may.

III.

L'Amor, esposa meva,
 aixis ens ha juntat,
 com duas grans onadas
 de una mateixa mar.

Confosas nostras vidas
 camí del cel anám
 sense mirar enrera
 la petja qu'hem deixat.

El temps ajup els cossos,
 mes no pot aufegar
 l'alé que ix de las ánimas
 etern y universal...

Oh, esposa! Dolsa esposa!
 La Mort es molt enllá,
 y en nostre romiatge
 no'ns ha pas de soprar.

Que ha de trobar cuan vinga
 sobre ton pit mon cap,
 mos llavis en tos llavis
 y en el meu coll ton bras.

Pe'l llit de flors de casa
 un altre ens en darán
 ab cobricel d'estrelles,
 ab ángels al capsal.

Y junts havém de veure
 cóm gosan y han gosat
 las géneras passadas,
 las rassas que vindrán....

¿Qué será aixó, ma esposa?
 L'Amor que no mor may.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

El fill pródich.

¿Quí no la coneix l'història del fill pródich?
 Es la pàgina més hermosa del llibre de las lle-
 gendas de la religió cristiana; es la més tendre
 de totas las creacions imaginadas pe'l misticis-
 me humá. Es l'eterna història del fill qu'oblida
 á sos pares y torna á la llar vensut; es l'histò-
 ria del germá qu'escup al nom payral y que
 després comprén la magnitud de son crim; es
 l'història interminable del jove que, obcecado
 per las circunstancias d'un moment, maleheix
 a la patria y enfonsa en sas entranyas el pun-
 yal del assassí...

Jo só un fill pródich: jo he renegat de la ma-
 re; jo he insultat á Catalunya... ¿Per qué no
 confessar mon crim?... Oh! sí, 'l confesso, ger-
 mans de ma terra, y devant vostre, m'ageno-
 llo y us prech misericordia!... A vosaltres torno
 la vista, aquesta vista allucinada pe'ls amors
 caduchs de las donzellas histéricas; á vosaltres
 dirigeixo mas paraulas de vensut; á vosaltres
 extench la má, falta d'altra má amorosida que
 li dongui forsa, y us dich ab la genuina catala-
 na expressió de generós oblit: ¿fem las paus?...

Prou sé, germans de l'ànima, que mon crim
 fou de patria traydoria, però cregau que ni en
 els instants de més orgullós exaltament aborria
 á la patria, no. L'amor propi'm cegava y no'm
 deixava veurer, ni comprendre l'enormitat del
 crim que's cometia; després vaig saber el
 mal qu'havia fet... Y mos llavis enmudiren, y
 ma ploma restá silenciosa al fons del fons de
 mos calaixos de treballs á mitj fer; de poesias á
 mitj escriurer.... Prop un any só passat aixís.
 Prop un any en qu'un día darrera del altre día
 y un'hora darrera de l'altra hora, sols medita-
 va en reparar las malifetas causadas en un
 moment de juvenívola—y per lo tant illógich
 —orgull, y durant aquest període, com cástich
 de un Deu venjador, á las maluras del
 ànima, s'oniren els sofriments corporals; á las
 penas del esperit, las malalties de la carn...

Més tot ha passat!... Las tristesas han fugit
 devant la llum potenta de l'esperansa en un es-
 devenir útil, la alegría ha reascut en mon
 ànima y avuy torno á esser lo qu'avants era,
 l'enamorat ardent de ma patria, l'enamorat de
 la pubilla catalana!

Las crisis íntimas; aquellas crisis que porta

el revólver á las mans del homicida, las que posaren el punyal en mans d'Otelo, son las que un cop resoltas animan més fortament els grans afectes. Una crisis terrible y triple, intelectual, moral y material, determiná el decandiment en mí y per lo tant fou causa directe d'actes que jamay hauria ni somniat en plé estat de salut.

No; jo no hi puch creurer en l'existencia d'homens criminals per tenirhi l'ànima inclinada: tot crim, moral y real, es efecte d'un estat patològich. Nerón fou un malalt; Bellido Dolfos un altre; Machiavelo un altre. La veu del poble senyala l'existencia d'homens fellóns *per temperament*. Y ¿no vol dir aixó per ventura que sa fellonia es deguda á un temperament degenerat, cansat y malaltis? Tot estat depressiu es indiscutiblement font propicia per accions que, després, en plé judici l'home honrat te de malehir.

Y aixó es lo que faig ara, avants de rependre l'espinós camí de la Poesia; aixó es lo que faig y ho proclamo ab tota la veu de mos pulmons, avants de seguir posant humils pedretas en el magnífich palau del renaixement catalá, y si á ma pregunta de ¿fem las paus? contesteu vosaltres ab un sí tan generós com innerescut, alashoras companys, nou fill pródich penedit de las culpas fetas, treballaré ab tota l'ànima per esser digne germá vostre y per tant bon fill de la patria catalana.

JOAN OLIVA BRIDGMAN.

Desembre de 1901.

El galant sense cor.

La donzella está en finestra,
carré'amunt passa'l galant;
el galant cuan se n'adona
gira'ls ulls á l'altra part.
—N'Adeleta, n'Adeleta
qué teniu que ploreu tant?
—M'he punxada ab una agulla
que portava aquí'l costat.
—Si voleu que jo us la xucle
la sanch, seus estroncará.
—Massa poch que la sanch raja,
massa poch que va rajant.—
La donzella está en finestra,
el galant passa de llarch,
de tantas promesas fetas
ni d'una's recorda ja.
—N'Adeleta, n'Adeleta

que teniu que ploreu tant?
—Certs recorts que'm donan pena.
—Herbes d'oblit vos puch dar.
—Deu no vol que'm fassan prova.
—Si'm volguesseu estimar?...
—Sols un cor jo avans tenia
y aquest cor me l'han robat.
—Jo aniré á pendrel al lladre
si en penyora me'l donáu.—
La donzella un sospir llensa;
l'aymador salta á cavall;
com es el desitj qui'l mena
no corra, que va volant.
Els esperons y la brida
ab la pressa ha descuydats,
mes la gelosia porta
y á mancar no'ls troba pas.

La donzella está en finestra,
rosas y clavells regant,
de sos ulls ne cáuhen llágrimas,
de sos ulls n'ha fet duas mars;
lluny, la vista á cercá envia
l'aymador y lo galant,
y ab tanta dalé los cerca
que no'ls véu á son costat.
—N'Adeleta, n'Adeleta,
veus-aquí lo qui us robá,
la penyora que us va pendre
ans de poch tindreu en máns.—
L'aymador la daga arrenca:
del galant obra'l costat;
la donzella que se'l mira
ni sols gosa respirar.
L'aymador rebut la daga
dant un crit que fa fredat....
—Be ho sabia, diu la nina,
que de cor no'n tingué may!

F. UBACH Y VINYETA.

Tardania.

"Els camps son morts" la cugullada canta,
ab sa cansó torrada y fredolica,
l'hivern sorrut que als comellars espanta
s'acosta com un jay'de mica en mica.

No's veuhen verderols ni coheretas
jugar gentils per els pradells y rieras,
tan sols demunt de las planuras netas
s'hi aplana'l xuriguer d'alas lleugeras.

Dels masos alegroys bárran la porta,
prop la fumosa llar, resan las vellas,
la primavera del bon temps, es morta,
els blats son morts y mortas las rosellas.

¡Oh jorns volguts de la estació daurada;
com els cors us espéran y us anyóran!
¡com glateixen els jays y la maynada!
¡fins las arbredas en silenci plóran!

J. NOVELLAS DE MOLINS.

SALÓ D'ESTUDI DE LA SARAH BERNHARDT

La nit de Reys.

La nineta va moures en son lletet rosa, tregué el molsudet bras de sota'l coixí y apartá els negres y rissats cabells de sa carona d'àngel. Restá un moment esporuguida. Vaya si havia sentit soroll en el balcó! Pero de sopte's recordá qu'era la nit de Reys, y graciosament trista, va dir ab sa veuheta débil:

—No: si no'n vull de joguinas! Com que tampoch sé ab quí jugar!... El germanet es al cel y la mamá está tan trista!... Pobre germanet! Tan maco qu'era! Ves qué'n faria jo de tantas joguinas... Si ja tinch las mevas y las d'ell... y com que no sé ab quí jugar!

M'ha dit la mamá que ja no'l veuria més al germanet, y m'ho ha dit plorant, y m'ha abraçat á mí ab tanta forsa que fins m'ha fet mal, pero jo no he dit res.

Un germanet m'haurían de portar els Reys y no joguinas... un germanet com el que tenia... que m'estimés forsa... y juguessim junts—

Y la nineta s'anava dormint de nou y li semblá que'ls Reys li deyan ab una veu de música: L'altre any! L'altre any!

Al despertase recullí las joguinas y va desarlal desseguida.

*
* *

Anava passant el temps y la mamá ja no estava tan trista. Cap á fi d'any va posarse malalta y li feya més petons á la nineta!

A primers d'any nou el seu papá va portarla á passar uns días á ca'ls avis, y la nineta estigué molt trista aquells días.

Una tarde la van tornar á casa y trobá á la mamá al lit tota contenta ab un germanet nou als brassos. Pero qu'estava groga la mamá!

La nineta va corre á abraçarla, y ella, somrihent y plorant ensem, li va dir:—Mira, filleta. Els Reys ens han portat aquest nen.—

La nineta agafá las tendres mans del germanet y las va omplir de petons. Després digué:

—Els Reys m'han escoltat, mamá. Jo'ls hi havia demanat un germanet pera jugar ab mí y perque tú no estiguéssis tan trista. Que son bons els Reys!—

¡Criatureta! Pensar que més endavant aquesta ilusió, com tantas altrás, li cauria de son cor!

R. SURIÑACH SENTIES.

Proemi del any.

Que hermosa y variada es la existencia pe'l que té'ls ulls oberts á la llum pura y ben lliure l'esperit!...

Las rialladas d'infinita alegria, las tristesas de las horas de lluyta y las potentas sensacions de victoria, com l'omplenan d'un agre-dols indefinible!...

Gosa sentint prometre á la terra verge y sentintla cansada y productora; ab els días vibrants de cels puríssims y ab las llargas blancors de l'hivernada; ab el sol que feconda y ab las ombras que portan l'anyoransa...

Aymada meva, siguém contemplatius, siguém nosaltres també dels escullits sobre la terra!...

Volguém que'ls nostres ulls vegin las cosas ab tota sa grandesa y lliurém l'ànima de tota corrupció!...

Siguém ben pródichs com la Natura mare, y nostra vida será benedicció pe'ls que'ns rodejan y eternament hermosa per nosaltres!

ANGEL MONTANYA.

De bon tremp (1)

ACTE SEGÓN

ESCENA PRIMERA

QUELÓ, *estirat assobre 'ls sachs, dormint:*
 NANDO, *dormint també, de colzes assobre*
la taula qu'estarà encara per desaparar.
 MIONA *vé del fondo portant una faldada*
de brisa.

MIONA (*Per QUELÓ y NANDO*) ¡Llampus, com
 l'han agafada aquestos! Y la campana
 estonas ha que ha fet senyal. ¡QueLó!
 (*Tocantlo pera que 's despertí.*)
 ¡QueLó!...

QUELÓ (*Deixondintse*) ¿Eh?...

MIONA Alsà, toca-son.

QUELÓ Ah ¿ets tú?

MIONA Veyas, guáy tam.

QUELÓ (*Desperesintse y sentantse assobre 'ls*
sachs) ¡Ay, quina mandra!...

MIONA Dormirías més que'l guix.

QUELÓ Y tú despertarias més que las pussas.
 Sempre'm vens á cridar al bó del son.

MIONA Com que sempre hi ets tu al bó del
 son.

QUELÓ Mirat, tú hi has perdut despertantme.

MIONA Ay, ay ¿per qué?

QUELÓ Perqué... perqué... No, no t'ho dich.
 (*Torna á agéures*).

MIONA Justa, torna á tombarthi ara... Dí-
 gamho, dígamho ¿per qué m'hi he
 perdut?

QUELÓ (*Tornant á incorporar-se.*) Donchs
 perque justament cuan m'has cridat...
 t'estava somiant.

MIONA ¿De debó?... ¿Y jo, que't deya?

QUELÓ Que sí.

MIONA ¿Y que'm deyas tú?

QUELÓ Que sí, també.

MIONA ¿Y res més?

QUELÓ Res més.

MIONA ¿Y qué volia dir aixó de que sí?

QUELÓ ¿Encara no hi caus? Ja veurás que jo
 y tu ens estavam devant per devant,
 enfront del altar de Sant Isidro, molt
 sérios tots dos, pero tú encara més.

MIONA (*Ab estranyesa*) Ay, ay...

QUELÓ Y tot plegat el senyor rector s'ha po-
 sat entremitj y m'ha preguntat á mí
 si't volia per muller, y á tú si'm volias
 per marit.

MIONA Y tu li has fet que sí.

QUELÓ Y tu també.

MIONA (*Molt interessada.*) Y... després? di-
 gas, y després que ha passat?

QUELÓ Que m'has vingut á despertar, vetho-
 aquí. Per xó't deya que sempre'm cri-
 das al bó del son, perque aixó mateix
 cada día ho somío, y sempre'm soptas
 el somni al mateix punt; als sisos.

MIONA Veus, donchs justament avuy volia
 parlarten jo d'aixó.

QUELÓ ¿De qué?

MIONA D'aixó... del nostre casament.

QUELÓ ¿Y qué m'havías de dir?

MIONA Mirat, á casa no'ls fa res que jo'm
 quedi aquí á servir; com allá tot va
 tan malament, també ho hauria ha-
 gut de fer de buscarme casa. Tu ja
 sabs que la Madroneta m'ha pres vo-
 luntat y ella esla que ha volgut que'm
 quedés.

QUELÓ Be ¿y qué vols dir ab aixó?

MIONA Que com jo'm quedo aquí, se'n deu ha-
 ver engelosit alguna mossa de las que
 varen venir ab mí á beremar, y ha xe-
 rrat á casa que jo m'hi quedava per
 tu al mas.

QUELÓ Y com que sí que t'hi quedas per mí.

MIONA Sí, pero á casa no ho havían pas de
 saber y com que ha corregut l'espia-
 ta... mirat, mirat quina carta m'es-
 criuhen.

QUELÓ ¿Y que vols que'n fassi de la carta? No
 se de lletra jo.

MIONA Jo tampoch.

QUELÓ ¡Aquesta si qu'es bona! Y donchs,
 ¿cóm has pogut saber lo que diu?

MIONA Perque me l'he seta llegir.

QUELÓ (*Alarmat*) ¿Pe'l Destruhit, potser?

MIONA No, home, per la Madroneta.

QUELÓ ¿Y que't diuhen á casa teva?

MIONA Que si no dus bonas intencions m'en-
 viarán á buscar. Ab aixó, digas que
 vols que'ls hi fassi de resposta.

QUELÓ Veurás, noya: las intencions prou son
 bonas pero...

MIONA ¿Pero qué?

QUELÓ (*Després d'un moment de vacilació.*)

(1) Fragment del drama inédit en tres actes, original de
 D. Manel Folch y Torres, que la empresa del Teatro Romea
 té en cartera pera estrenarlo durant la present temporada.

- Que sí, contéstalshi que sí, que duch bonas intencions... (*Se sent roncav al Nando.*) ¡Renoy, quins ronchs!
- MIONA Potser també somia...
- QUELÓ ¿Que li ressucita la dona? Vaja un somni més pesat per un viudo.
- MIONA (*Tocant al Nando.*) ¡Nando! ¡Au! Despertéus, que ja es hora. (*Sacsejantlo veyent que no's desperta.*) ¡Nando!...
- NANDO (*Mirant estranyat.*) ¡Bó! ¿No m'havia ni mogut de taula?
- QUELÓ ¡Dormiu fort!
- MIONA Com tú, no diguis... Vaja, enllestiu.
- QUELÓ Bé ¿y ahont vas ara?
- MIONA A portar aquesta faldada de brisa á las gallinas; y que no'ls agrada pas poch ni gayre. Aixís que'm veuhen to-tas se'm tiran á sobre; com si ho co-neguessin ab la farúm. (*Desapareix per la esquerra, según terme.*)

MANEL FOLCH Y TORRES.

L'alegra borratxera.

Mossa, la mossà, dels ulls de fura
tu, la que'm pujas el vi del cellé,
donam de nou un'altra mesura,
la gerra mes gran y ómplala bé.

Omplala bé que tinch set y fa calda,
vina corrents que'm daleixo esperant.
Roja y rienta seurás en ma falda
mentres qu'alegre aniré traguejant.

Pórtam el vi, donchs el coll se m'escalda,
pórtam el vi que ja'm vaig inspirant.

Pórtamel fort que tu y jo tot bebent
hem de fé uns pactes parlant y rihent.

Aixi, del daurat, fort y ab bromeral..
Que bé s'escorra pe'l tall de las dents!...
Mossa, la mossà, la tavernera,
bé estás prou feta pe'ls anys que tens.

Pe'ls anys que fas tens tot l'ayre de dona:
be t'aniria si't deixes pintá
núa, ben núa y al cap la corona
de pampols verts, ab rahims á la má.
Núa y pintada, tan fresca y rodona
be pararías al sant Vaticá!.....

Santas y *malvas* van juntas allí.
Tanquém els pactes y pòsam mes vil

RAFAEL NOGUERAS Y OLLER.

GRUPO DE QUITXALLA.—Fot. francesa.

Mitjdíada.

El sol del mitjdía recrema la terra
y adins la boscuria s'hi sent la xardor;
¡corrém, vida meva, pe'l pla y per la serra
que l'ayre que abrusa fá creixe l'amor!

La calor es vida,
el fret es la mort.

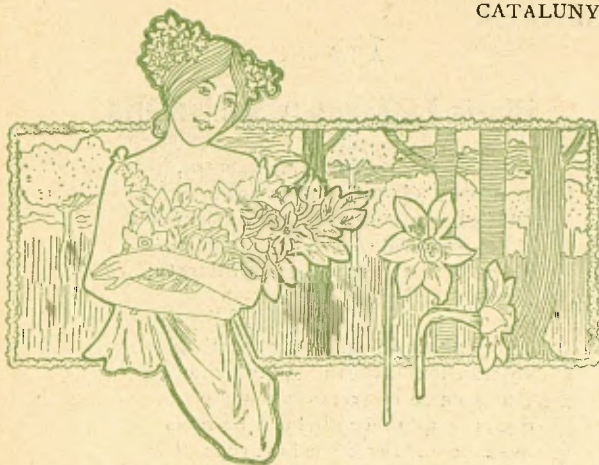
D'encesos matisos se tenyeix la plana
cuan un la contempla de lluny, en ple sol;
las ombas decreixen, tot prén nova ufana,
la pensa s'aclara y aixeca son vol.

La llum es la vida,
la fosca es la mort.

A mils de cigalas els boscos animan
fent senti á tothora sas bellas cansóns;
¡cantém, vida meva, que'ls cors que s'estiman
vesteixen ab cántichs l'esclat d'ilusións!

El cant es la vida,
y el silenci, mort.

JOSEPH FRANQUET Y SERRA.

NOTAS D'ART

Exposició Graner.

SALÓ PARÉS.

Es cosa vella pe'ls que conreuhan l'art del color, que tal vegada, el més freqüent y espinós dels molts entrebanchs que dificultan l'evolució del artista, consisteix en la reproducció de la llum artificial en sos innumerable y maravillosos efectes.

Per aqueixa rahó, en la casi totalitat d'exposicions eterògenes, se pot observar, una tendència marcadíssima en escullir per hora de l'obra, las crepusculars, cosa que no veyém ab tanta intensitat, respecta á las horas de sol y més encara, respecte á las vesprals, en que la claror artificial hi espargeix sas hermosas maravallas.

Baix aquest punt de vista el triomf d'en Lluís Graner ha estat complert. Las dificultats més pesantas, li han sigut dificultats lleugeras, de moment, que ha sortejat ab alta valentia, vejentshi en las sevas obras hermosament cristallisat, el perfectíssim concixement que posseheix de la llum y de sas combinacions impenetrables.

La nit al port (n.º 22), *Tardes de dijous* (n.º 29), la *Tornada del treball* (n.º 30), *Lluna plena* (n.º 32), *Sortida de lluna* (n.º 27), son obras que demostran las nostras afirmacions respecta á aqueixa especialitat d'en Graner.

Un'altra de las cualitats que integran la seva personalitat es la correcció y esperit en el dibuix.

Aixís ho revelan *Hivern* (n.º 8), que reproduhim ab el present número, *Una punta aprofitada*, "Efecte vert" (n.º 9) (detalladíssim y bon xich convencional de color), *Retrato* (n.º 4), *La manilla* (n.º 17), *Un recó de cafeti* (n.º 34), *Repós*, "Armonia de blau y groch" (n.º 6) (d'extraordinari relleu) y *Matant el temps* (número 28) y *Descans dels meus models* (n.º 18), ensopegadíssims de color, d'estil sumament sintètic y naturalíssima agrupació.

Com artista poeta el trobém perfectament definit en *Lluna plena* (n.º 32), *La nit al port* (n.º 22), en l'"Esbós pera'l cuadro" *Tornada del treball* (n.º 2), *Pati*

primaveral (n.º 24), *Sortida de lluna* (n.º 27), *Desde Vallvidrera* (n.º 31) (quin cuadro publicarem en el vinent número), y *Tornada del treball* (n.º 30), obras totas ellas d'un sentiment intens y més que cap altra al darrera, d'efecte sugestiu per las combinacions de llums que s'hi descubreixen, justesa de color y valentia en el dibuix el cuadro.

Además son dignes de anomenarse: *Estudi de gerani* (n.º 11) y *Flors de gerani* (n.º 16), notas sumament delicadas de color si be relativament petites, per la naturalesa mateixa del assumpto.

Aqueixa es nostra limitada opinió respecta á l'Exposició actual. Com podran compendre nostres llegidors, ha resultat notable, posant més de relleu las privilegiadas aptituds que 's troban reunidas en l'eximí artista en Lluís Graner.

L. NÈGRE.

Associació Wagneriana.

La vetlla de Nadal vá esser, pe'ls que'ns agradan las manifestacions d'art verdader, una vetlla que no oblidarem may més. L'eminent Fischer y la distingida cantant Paulina Schöller, obsequiaren als socis de la "Wagneriana" ab una sessió íntima d'aquellas que constitueixen un sagell gloriós per una colectivitat, y un hermosíssim recort pe'ls favorescuts.

Nombrosíssima concurrència 's congregá, omplenla per complert, en la gran sala del local ahont celebra sas sessions la "Wagneriana", y en bona fe que s'ho mereixia, puig de vetllas com la que ressenyém se'n presentan molt pocas, casi mav.

No havíam sentit á Wagner interpretat verdaderament al piano, y casi 'ns havíam mitj cregut qu'era empresa sobrehumana, per no creurer á dit instrument gayre aproposit pera lograr imprimirli tota la grandiositat de sas páginas sublimes, més varem sentir al mestre Fischer,... y 'ns convencerem de que anavam errats del tot .. y de que s'havía d'esser un Fischer pera lograr tal objecte. El "Preludi" del "Parsifal" ab la imponent y relligiosa serenitat que traspuan totas sas notas y armonías, y la grandiosa devoció del pensament musical qu' enclouhen; el "Preludi y Mort d'Isolda" del "Tristán", ab l'apassionament amorós, y 'ls tendres gemechs y caricias qu'inquietan continuament el cor, fins á las exclamacions sublimes d'Isolda al sentirse son esperit volar envers las regions ideals ahont deu haverhi l'ànima de son estimat; l'esbojarrada "Bacanal" del "Tanhüuser" "Els Mestres Cantors", tot, tot fou interpretat ab maravillosa maestría per en Fischer, fentnos truhir, fins en els més petits detalls, l'essencia impalpable, el quelcom inmaterial, el pensament abstracte y sublim que tancan dintre de son sí cada un dels trossos qu'interpretá, y que sols poden assolirlo, fentsel seu, ben seu, naturalesas y temperaments artístichs tan privilegiats com el del mestre Fischer.

Si diguéssim que en Fischer es un gran pianista, ab digitació y execució pulcre, neta y afiligranada, mentiriam, al mateix temps que diriam una tontería puig 's ha de menester esser un gran pianista, pera

lograr lo que logra?, en nostre concepte no, y sols dirém en apoyo de nostra idea, que estém tips de sentir al piano molts fragments, fins partituras senceras de Wagner... molt ben executadas y ab molta netedat... més sens l'ànima ni'l sentiment que sab posarhi el mestre Fischer sens cuydarse de si sa digitació es bona ó dolenta, ó si un passatge farà més ó menos efecte; éll no ho mira per res aixó, y nosaltres creyém que fins hi fa nosa cuan se vol desentranyar el fondo essencial d'una composició que no ha estat escrita pera piano sol; en Fischer, ab todas sas imperfeccions, si es que se n'hi volen trobar, sempre es preferible á un gran pianista, éll ens feu sentir, la serenitat mages-tuosa del "Parsifal", ens conmoqué todas las fibras del cor ab el "Tristán" ens doná pessigollas ab la Bacanal del "Tanhäuser", ens entrístí fondament ab la marxa fúnebre del "Crepuscol" y 'ns feu posar alegroys ab els "Mestres Cantors". Aixó es lo que varem trobar á 'n en Fischer, aquest es l'efecte que 'ns produí, y creyém que dihéu una gran vritat, confessant, que 'l piano, pulsat, no per sos dits, sino per son ánima, reviu, s'anima y's filtra fins á fer vibrar els nervis de qui l'escolta, ab lo qu'estarán molt conformes tots els que van tenir la sort d'escollarlo.

La senyora Schöller, á la que vá atacar tan durament y de manera poch digne el públich del Liceu, demostrá esser una gran artista-intérprete pera la escola wagneriana ab l'aria d'Elisabeth del "Tanhäuser", els "Somnis" de Wagner, y la cansó de Liszt "El rosinyol mort" ab la que lográ un verdader triomf en un detall de notas trinadas, que fóu lo que s'aplaudí més, y 'ns sapigué bastant de greu, ja que no 's festejá á la intérprete, á la que fa sentir las cosas tal com han estat concébudas, sens efectes llampants; s' aplaudí sols á la diva, com ens deya el mestre García Robles, qui, igual que nosaltres, quedá embadalit escoltant á la Schöller en l'aria d' Elisabeth y 'ls "Somnis", per haverlos interpretat ab justesa y sentiment verdader.

La vetlla del Nadal de 1901, pot assenyalar-se com una vetlla hermosíssima, dantne las més calurosas y corals gracias á la Junta de la "Wagneriana", enco-ratjántla pera que porti ben aviat á la práctica sos admirables projectes, pera que tot sovint poguéu disfrutarne d' altres de consemblants.

JOSEPH BARBERÁ.

A LA NENA

María Fábregas y Santamaría

Tan bonicoya sou y tan xamosa,
com la galana primerenca rosa
que sa hermosor desplega aponcellada
al bes primer de somrisenta aubada;
ah! qui us fos jardiner, gentil floreta;
María, Marióna, Marieta.

Un enfilay de perlas mitj partidas
vostras dentetas son, de tan pulidas;
y un pom de cireretas sahonadas
que'm temptan á cullirlas á besadas
mostreu en la rojor de la carona
María, Marieta, Marióna.

Cuan feu el ploricó, qu'es ma delícia,
tot defugint ma impertinent carícia,
que'm plau miraus escorrer de mos brassos
y entafuraus darrera dels domassos
fent ¿tat? ab aquells ulls de traydoreta,
María, Marióna, Marieta.

Y mes cuan vos retinch y escotolida
feu lo salta miralta d'embranchida
fins que'ns embrolla 'l joch l'aleta blanca
del angel de la son que'ls ulls vos tanca,
ma falda fent de bres, mon cor d'espona,
María, Marieta, Marióna.

Llavors de la non-non la melodia
comensa, mes ¡ay! fina m'alegría;
¡qui sab! jo'm dich; la flor dará sa flayre
sens que'l mes xich efluvi'm porti l'ayre?
¡qui sab si podré véureus donzelleta
María, Marióna, Marieta!...

AGNÉS ARMENGOL DE BADÍA

*
* *

En un álbum.

Aquella fulla promesa
per encastá á n'aquest ram,
so esperat pera cullirla
que fos fora de ciutat.

Puig entremitj de montanyas
á tot pler puch respirar
l'ayre pur de la poesía
que retorna'ls cors malats.

Ab tot y ser primerenca
la fulla que deixo al ram,
no du'l perfúm que enamora
puig qu'es perfúm tardoral.

ANTON BUSQUETS Y PUNSET.

Nostre folletí

Ab el present número repartim el plech
18 consistent en 8 planas del poema

CANIGÓ

una de las obras més genials del gran poeta
MOSSÉN JACINTO VERDAGUER, y quina primera
edició catalana està agotada.

Al oferir al públich la nova edició d'aquest
poema, joia de las lletras patrias, recordém á
nostres subscriptors antichs y als que vinguin á
serho desde'l número 64 fins á la terminació
de l'obra, la promesa que ferem de **regalar**
pera la encuadració del tomo **unas luxos-**
sas tapas en pasta y dorat.

Al final donarém las *Notas* explicativas y el
retrato del autor.

Per excés d'originals tots ells valiosos y que no
hem pogut suprimir per esser tots remesos galant-
ment per sos distingits autors pera el nostre NÚMERO
EXTRAORDINARI DE CAP D'ANY ens veyém pre-
cisats á retirar l'article-ressenya de la inauguració
del "Orfeo Barcelonés", quin concert tingué lloch en el
teatro Romea el diumenge 22 del mes passat, com aixís
mateix deixém de publicar la revista de Teatros, ja
composta, tot lo que anirà en el vinent número, en el
que reproduhirém també dos magnífichs cuadros del
genial pintor catalá en Lluís Graner.

Baix la presidència de don Tiberi Avila, dissapte passat,
vá celebrar sessió la Comissió abolicionista de las corridas
de toros. Va donarse compte de la visita que'llsenyors Avi-
la, Valls y Alvarez, president y vocals respectivament de
la mateixa, varen fer als diputats senyors Robert y Rusiñol,
y de las que la Comissió's proposa fer als demés diputats y
senadors per Barcelona, com també als dels altres distric-
tes que resideixin en aquesta capital, pera demanárlosi
que's portin á las Corts y's traducixin en proposicions de
Lley, las conclusions aprovadas al meeting verificat el 13 de
janer del any passat.

Els esmentats senyors diputats reberen ab la major defe-
rencia als comissionats, coincidint ab las propias ideas de la
Comissió, y prometent fer cuan pugan pera conseguir els
fins que aquella persegueix.

Va celebrar-se ab gran satisfacció per tots els presents l'
acort del Ajuntament, accedint á lo demanat per la Comissió

pera portar á terme una festa artístich-musical, quin pro-
ducte será destinat á l'extinció de la mendicitat, acordantse
per aclamació donar un vot de gracias als individus del
Ajuntament que varen defensar la petició.

El secretari, don Joseph Crusat y Planas, va llegir un
article publicat en la Revista del Ateneu de Manresa, ab el
titol "La Caritat", combatent el que pera practicar tan
preuhada virtut se recorri, com s'ha fet fa poch, á la reali-
sació de festas impropies de nostras costúms, y va alabar
la celebració del festival que la Comissió té projectat.

Una vetlla ben agradosa van passar cuants assistiren la
nit del 25, diada de Nadal, á la societat *Fréyoli* (Olimpo).
Una colla de joves socis entusiastas del teatro representa-
ren, baix la direcció escénica del senyor Fábregas y la mu-
sical del senyor Planas, las sarsueletas *La Csarina* y *El*
Husar, que obtingueren un écsit complert, recullint abun-
dantíssims aplausos.

La nit del 29, s'organís una funció de broma, com á ig-
nocentada, que deixá mostra patent del bon humor del ele-
ment jove que concorre á n'aquest local, y sobre tot dels
que van pendre part á la festa, entre'ls quals recordém als
Srs. Virgili, Fábregas, Lluís Miquel, etc.

Pera'l vinent dia 5, hi ha en ensaig el drama *Amor de*
madre y el quadret de costúms *Los tres toms*.

El nostre corresponsal de Mataró ens escriu que durant
las passadas festas de Nadal va actuar en el teatro "Euter-
pe" d' aquella ciutat, una companyia d' elements dispersos
que, titulantse "companyia melodramática dirigida per don
Miquel Cepillo", posá en escena la coneguda obra *Los dos pi-*
lletes, obtinguent molts plens si bé poca acceptació, donchs
el desempenyo va posar de manifest que'l senyor Cepillo
poch hi devia intervenir entre aquella colla d' artistes que
millor deuen servir pera fer els *ratas* de *La gran-via*.

Y no es que *Los dos pilletes* siga un modelo de literatura;
pero al fi y al cap, es un melodrama que té alguna escena
séria y requereix actors de vers y no gent de género me-
nut.

El dilluns 23 del mes passat á la nit tingué lloch en el Con-
servatori del Liceu un concert organísat y dirigit pe'l mes-
tre-director d' aquell Centro, don Francisco de P. Sánchez
Gavagnach, en el que s'hi executá un programa escullit que
fou escoltat ab atenció per la triada concurrència que omplia
el local.

El diumenge dia 22 de Desembre últim tingué lloch en el
local del "Orfeo" de Sans una vetllada íntima en la que's
cantaren diferentas pessas, entre las que recordém *Lo Ros-*
sinyol, *Lo Comte l'Arnau*, *La mala nova*, *Lo mariner*, *L'*
arbre sagrat, *La pastoreta*, *Els ballayres dintre un sach*,
La filla del lladre, *Cansó de noys*, *Serenata* y *Els Seg-*
dors.

La *Serenata* y *Lo mariner* tingueren de repetir-se á prech
de la concurrència qu' era escullida. Alternaren ab la festa
els senyors Camps y Aleu cantant á *solo* unas cansons popu-
lars acompanyats á piano pe'l subdirector del "Orfeo", don
Miquel Costa.

L' impuls que há prés aquest "Orfeo", s' deu sens dubte á
l' afanyat treball de son director don Estanislau Matheu y
dels professors donya Joana Farnés de Tort y don Miquel
Costa, á quins felicitém coralment.

Solució á la Xarada del número passat.

Com qu'era una ignocentada
no te cap solució la tal Xarada.

A NOSTRES LLEGIDORS

Tots aquells que vulgan encuadernar luxosament el tomo segon de CATALUNYA ARTÍSTICA, en pasta y daurat, poden presentar a nostra Administració tots els folletins en bon estat, y mitjansant 1'50 pessetas se'ls hi encuadernará.

Comensém el tercer any de nostra publicació sense folletí en la forma de las *Novelas* del tomo passat, sinó que quantas obras aném oferint a nostres estimats llegidors—que serán moltas y bonas durant l'any 1902—tindrán el mateix tamany y excelents condicions tipogràfiques del *Canigó*, y ho fem aixís pera formar una veritable biblioteca luxosa, de gran importancia, a quin devant figuri el genial poema de Mossén Jacinto Verdaguer.

No cal dir, donchs, si tota persona de bon gust sentirá desitjos de continuar una «Biblioteca» comensada en las condicions del *Canigó*. Y nosaltres, per la nostra part, desd'avuy podrém confeccionar els números del periódich ab **16 planas** exclusivament de text triat y **més gravats artístichs**.

Pera inaugurar dignament el **tercer any** de nostra publicació, y en obsequi a nostres subscriptors, oferim avuy un **número extraordinari**, tirat en paper superior, magnífich text, gravats importants, y ab **20 planas** y colors, per un ral.

Ademés, tenim el gust d'oferir al públich las coleccions de CATALUNYA ARTÍSTICA als següents preus:

Any 1900.—Un tomo encuadernat luxosament junt ab el regalo de las

obras dramáticas: *La germana gran* (comedia en 3 actes d'Albert Llanas), *L'últim Conceller Rafel de Casanova* (cuadro històrich, de Ayné Rabell), y *Lo full de paper* (drama en tres actes, de Pere Antón Torres)..... 4'50 ptas.

Any 1901.—Un tomo encuadernat (periódich), mes el tomo de *Novelas*, també encuadernadas, apart, junt ab el regalo de las obras dramáticas: *Lo full de paper* (drama), *Els dos Cunills*, *Cartas que no lligan*, *Un eclipse de lluna*, *Riu avall* (drama), *L'Argent viu* y *Toalla Friné*.... 9 ptas.

Els dos tomos (anys 1900 y 1901), ab el tomo de *Novelas* y totas las obras dramáticas encuadernadas en rústega..... 11'50 ptas.

De manera que prenent a fi d'aquest any tot lo publicat per CATALUNYA ARTÍSTICA, el comprador pot obtenirho ab una rebaixa de DUGAS PESSETAS, entenentse sempre que no hi va inclós el gran poema de Mossén Jacinto Verdaguer **CANIGO**, pera quina adquisició es imprescindible suscriuers desde'l **número 63** (ab dret a las TAPAS luxosament tiradas expofés pera la nostra edició, y que REGALAREM als subscriptors), advertint a tothóm que'ls tomos d'aquesta hermosíssima obra, un cop acabada, se vendrán a CINCH pessetas l'exemplar en totas las llibrerías.

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona

CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT de Literatura, Arts y Teatros

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (Hi ha bussó a la porta.)

DIRECTOR: J. AYNÉ RABELL.—ADMINISTRADOR: BARTOMEU LLURÓ

16 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals.—8 de folletí literari.
Gravats y dibuixos de notables artistes.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre **2 pessetas**.—FORA, mitj any **4 pessetas**.

EXTRANJER un any **12 franchs**.—NÚMERO CORRENT, **15 céntims**.—NÚMERO ATRASSAT, **20 céntims**.